

přepřava vojsk

POD TLAKEM PROTIVNÍKA

Překonávání vodních překážek je jedna z nejsložitějších fází bojové činnosti vojsk. Hlavní způsob překonávání vodních překážek jsou násilné přechody. Tato složitá otázka stala se předmětem zkoumání v oblasti teorie i praxe a je v současné době dostatečně objasněna a metodicky zpracována.

Vedle těchto „klasických“ násilných přechodů mohou vzniknout situace, kdy vojska budou muset překonávat vodní překážku ne při útočné činnosti, ale naopak při odchodu bojem, pod tlakem sil nepřítele, který je v převaze. K obdobným situacím dochází nejčastěji v průběhu armádní útočné operace, kdy svazky 1. sledu úspěšně překonaly vodní překážku, získaly předmostí a nepřítel v této situaci uskutečňuje protiúder bližšími nebo dalšími operačními zálohami s cílem zničit vojska na předmostí. Svazky 1. sledu budou se snažit protiúder nepřítele zpomalit a zastavit, avšak vzhledem k dočasné převaze sil nepřítele na směru protiúderu, budou nuceny zpětně překonávat vodní překážku, kterou před krátkou dobou překonaly násilným přechodem a využít jí jako přírodní překážky k definitivnímu zastavení protiúderu nepřítele. Vojska budou tedy v tomto případě překonávat vodní překážku neobvyklým způsobem, v obrácené sestavě a pořadí. Tato fáze bojové činnosti nebude shodná s násilným přechodem, i když cíl co nejrychleji přepravit vojska při zachování maximální bojeschopnosti, zůstává stejný. Bude mít své zvláštnosti ve způsobu bojové činnosti i v taktice a technice přepravy. Upozorním proto na odlišné podmínky a zvláštnosti při překonávání vodních překážek za takové situace.

**ZÁSADY OBRANY ŘEKY PODLE NÁZORŮ ARMÁD NATO
A MOŽNOSTI VZNIKU SITUACE PRO PŘEKONÁVÁNÍ VODNÍ PŘEKÁŽKY
PŘI PŘECHODU BOJEM**

Velení armád NATO považuje vodní toky za důležité překážky, které musí být při organizaci bojové činnosti vojsk využity. Tyto názory se v plné míře promítají do tzv. „přední strategie“, v níž právě vodní toky tvoří určitou prostorovou kostru k jejímu uskutečnění a mají svůj odraz i v operační přípravě válčiště na území NSR, kdy na čarách důležitých vodních toků, jako NECKAR, RÝN, jsou již nyní budována obranná zařízení i v několika pásmech.

Cílem obrany řeky v armádách NATO je zastavit útok nepřítele, vhodně zvolenými jadernými údery a činností vojsk zničit část sil nepřítele při přechodu řeky a na předmostí, narušit operační a bojovou sestavu vojsk, vytvořit podmínky k získání iniciativy a přejít do útočné činnosti.

Obrana řeky může být organizována několika způsoby, v zásadě v závislosti na silách, které jsou k obraně k dispozici.

1) Obrana může být organizována a hlavní síly rozmístěny přímo na řece nebo v její bezprostřední blízkosti. Tento způsob je v armádách NATO doporučován v případě, má-li obránce poměrně úzké pásmo obrany a dostatek sil, je-li terén přímo u řeky ve všech směrech vhodný k organizaci obrany, není-li dostatek dopravních prostředků, neb omezuje-li terén v bližší hloubce manévr jednotek. V takovém případě se buduje obrana podle stejných zásad jako v normálních podmínkách. Obranu řeky buduje tedy divize jako obranu prostoru, zpravidla dvěma brigádami v 1. sledu a 2. sledem na vlastním břehu.

V tomto případě bojové zajištění a přímé zajištění je organizováno na odvráceném břehu. Bojová sestava např. brigády zaujímá v obraně řeky pásmo široké 8 km v hloubce 6—8 km, bojové zajištění vysílá na vzdálenost 1 až 2,4 km, přímé zajištění na vzdálenost 600 m. Důraz je položen na ženíjní budování a systém zátarasů, včetně použití jaderných min.

2) Častěji přichází v úvahu druhý způsob obrany řeky, který se používá v případě, kdy k organizaci obrany je málo sil. V tomto případě považují armády NATO za nejvhodnější řešení ponechat na řece jen minimální síly a ostatní síly divize neb i sboru soustředit v hloubce obrany v prostoru, který umožňuje účinné protizteče na kterémkoli směru. Jde tedy o mobilní obranu, jejímž cílem není úporná obrana terénu, ale zničit síly protivníka protiztečemi nebo protiúderem. Tento způsob je označován jako vhodný při širokém rájónu neb pásmu obrany, umožňuje-li terén lepší možnosti pozorování a vedení palby protivníka z protějšího břehu, je-li terén k organizaci obrany méně výhodný a záhyb řeky obrácený k protivníkovi vytváří výhodné podmínky k obejití obrany z boků, jsou-li dobré podmínky k rychlým přesunům, zvláště reliéf terénu a výkonné komunikace, k manévru silami na kterýkoli směr. Bezprostředně u řeky se budují jednotlivé opěrné body především na směrech přechodu řeky protivníkem. Tyto opěrné body musí zadržet nepřítele a vytvořit výhodné podmínky k protiztečím a protiúderům hlavními silami. Mezery mezi opěrnými body jsou překrývány palbou, zátarasy, hlídkami, pozorovacími a naslouchacími stanovišti. V závislosti na situaci na protějším břehu se vysílá přímé nebo bojové zajištění.

Při obranném boji na řece je zvláště zdůrazňována důležitost stanovit dobu protizteče, což má podstatně závažnější význam než v normálních podmín-

kách. Protizteč je např. podle názorů americké armády výhodná tehdy, je-li část sil protivníka již na vlastním břehu, část se přepravuje a zbytek na protější břehu.

Z rozboru těchto dvou základních způsobů obrany řeky armádami NATO, vzhledem ke konkrétním znalostem sil, jež mohou být použity na středoevropském válčišti i podle zkušeností ze cvičení na území NSR, můžeme učinit závěr, že druhý způsob bude převažovat. Tento způsob obrany řeky, zejména operačního významu, bude realizován za použití jaderných pozemních úderů a při aktivaci pásem jaderných minových zátarasů k vytváření hlubokých pásem závalů a pásem radiačního zamoření s cílem oddělit v operačním rámci 1. sledy od 2. sledů a tím vytvořit podmínky k postupnému ničení našich svazků 1. sledu.

K této situaci bude docházet zpravidla v hloubce a to:

- a) při protiúderu bližších operačního záloh v hloubce 120—150 km, tj. při plnění BÚ armády
- b) při protiúderu hlubších operačních záloh v hloubce 350—450 km, tj. při plnění DÚ armády.

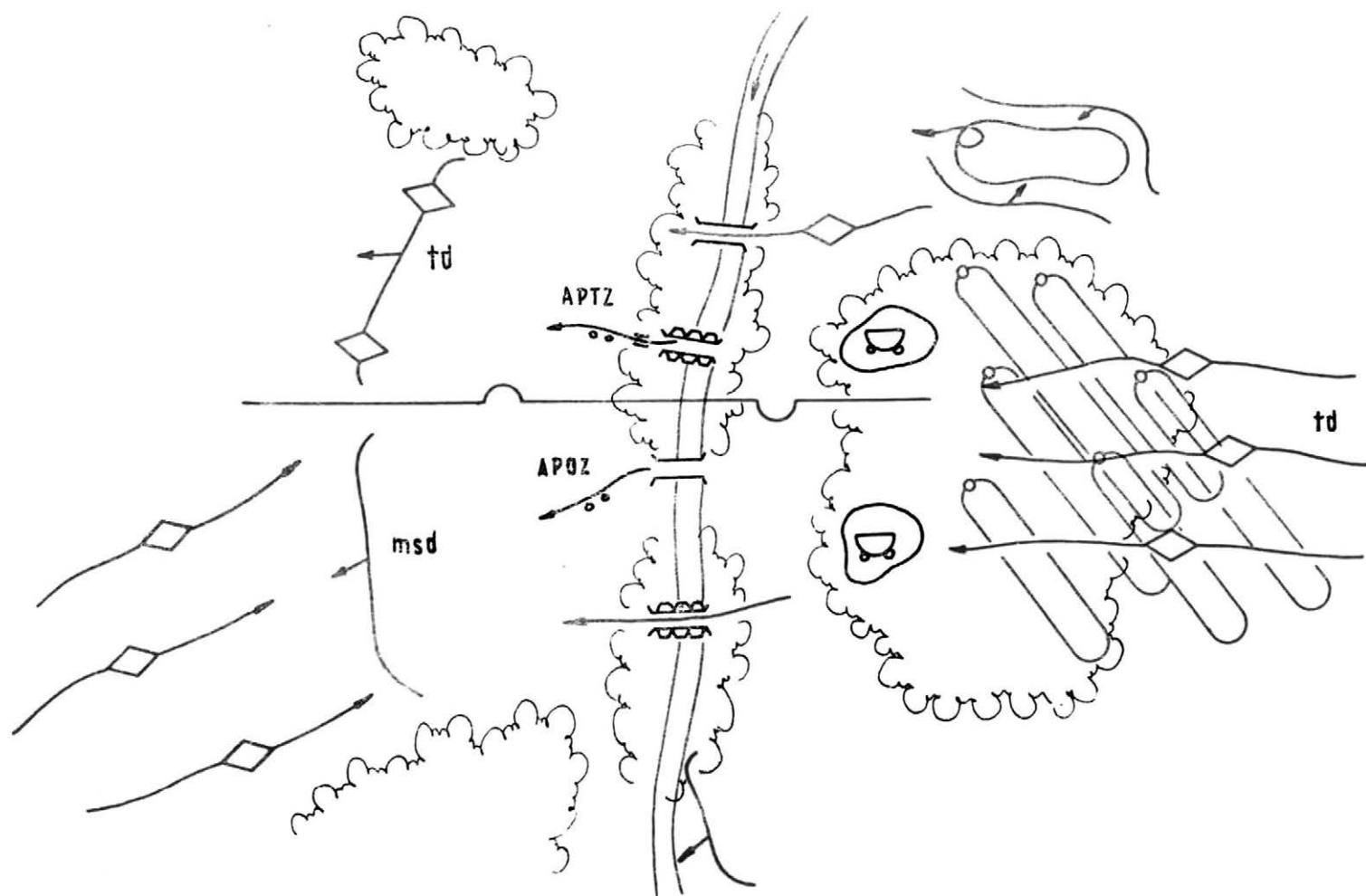
K dosažení svých cílů vytváří nepřítel dočasnou jadernou a leteckou převahu i převahu pozemních sil. Možná situace je znázorněna na *schématu 1*.

Obdobná situace, tak jak to dokazuje průběh řady cvičení naší armády i poznatky z cvičení armád NATO, bude tedy dosti častá a problém přechodu vodních toků pod tlakem nepřítele nebude ojedinělý.

ZPŮSOB BOJOVÉ ČINNOSTI SVAZKŮ NA PŘEDMOSTÍ PROTI NEPŘÍTELI, KTERÝ MÁ PŘEVAHU SIL

Svazky a útvary na předmostí povedou s vojsky nepřítele, uskutečňujícími protizteč nebo protiúder, střetný boj se všemi jeho charakteristickými rysy, na výhodných obranných čarách budou postupně přecházet do dočasné obrany a při tlaku nepřítele budou odcházet bojem. Cílem této činnosti je zpomalit a zastavit postup nepřítele dříve než dosáhne řeky, nebo nejpozději na řece. Ke splnění tohoto cíle je potřebné dosáhnout maximální aktivity obrany, zejména aktivní bojovou činností tankových jednotek, účinným využitím protitankových prostředků, *širokým manévrem palbou i pohybem raketového vojska a dělostřelectva* a protiztečemi na všech stupních. Zvláštní pozornost musí útvary a svazky věnovat protivzdušné obraně, protože nepřítel dočasně dosáhne vzdušné nadvlády.

Významnou úlohu v této fázi sehraje činnost ženijních jednotek a organizace ženijního zabezpečení. Hlavní důraz je nutné položit na zatarasování, které uskutečňovat formou manévru zátarasy, zatarasováním a ničením na směrech, s využitím motostřeleckých jednotek 1. sledu, ženijních jednotek útvarů i svazků. Bude to převážně zatarasování pod tlakem času povrchovým způsobem a využitím mechanizačních zatarasovacích prostředků. K řešení nenadálých situací je účelné organizovat na stupni svazek vrtulníkový pohyblivý odřad zatarasovací. Současně musí 2. sledy pluků a divize učinit opatření k ženijní úpravě obranných čar a postavení v hloubce. K plnění tohoto úkolu, zejména ve prospěch jednotek 2. sledu divize, je nutné v maximální míře využít mechanizačních prostředků k zemním pracím.

MOŽNÁ VÝCHOZÍ SITUACE K ŘEŠENÍ ZPĚTNÉHO PŘECHODU VODNÍ PŘEKÁŽKY

Hlavním cílem této fáze bojové činnosti je uchránit v maximální míře bojeschopnost vlastních sil, dosáhnout maximálního efektu v ničení vojsk nepřítel, zpomalit neb zastavit jeho pronikání a postupně zaujmout obranu i na vlastním břehu. To samozřejmě vyžaduje i zpětnou přepravu vojsk.

ORGANIZACE ZPĚTNÉHO PŘECHODU VODNÍ PŘEKÁŽKY SVAZKEM

a) Zvláštnosti v činnosti velitele a štábu svazku.

Z metodického hlediska nebude v činnosti velitele a štábu svazku podstatných rozdílů od řešení jakékoli jiné situace. Zvláštnosti se projeví zejména v obsahu práce a v posloupnosti řešení jednotlivých oblastí bojové činnosti vojsk.

Jeden z nejpodstatnějších faktorů v tomto smyslu je správné zhodnocení situace a odhalení zámyslu protivníka, zejména směru jeho úderu, kterých přepravišť se hodlá zmocnit, kterým částem našich vojsk na předmostí chce znemožnit odchod k přepravám, do kterého prostoru na řece a s jakým cílem použije své výsadky.

Na základě zhodnocení a ujasnění si těchto specifických otázek musí velitel svazku přijmout rozhodnutí k vedení boje a přepravě. Zde je zvláštností, že velitel musí správně předvídat mechaniku a vývoj bojové činnosti a ve svém rozhodnutí jednoznačně stanovit, která vojska budou bojovat s protivníkem a která se budou postupně přepravovat na vlastní břeh, s cílem zaujmout výhodné čáry k definitivnímu zastavení protivníka. Vojskům, určeným k bojové činnosti, musí mimo obvyklých údajů stanovit zejména postupné obranné čáry, směry a prostory, na které položit úsilí protitankových prostředků, určit, které komunikační směry připravit k ničení a na které prostory položit důraz při zatarasování. V obou případech musí složení vojsk odpovídat potřebám a zámyslu bojové činnosti. Zvláště důležitý význam mají v této fázi bojové činnosti zálohy, zejména protitankové a ženijní.

Stejně důležité je, aby velitel svazku správně stanovil způsob přepravy volných sil na vlastní břeh a vytvořil tak podmínky k účinné organizaci obrany s využitím vodní překážky. Musí proto stanovit místa, druhy a počet přepravišť, metodu a pořadí přepravy. Proto jedna z nejdůležitějších činností štábu v tomto období je zpracovat grafikon zpětné přepravy a doručit potřebné údaje podřízeným velitelům.

Zvláštní pozornost musí velitel a štáb věnovat organizaci *pořádkové služby* na přístupech k přepravám i na přepravištích samotných. Poněvadž protivník bude mít na směr protiúderu iniciativu, může dojít vlivem jeho bojové činnosti k řadě nepředpokládaných událostí, které by mohly způsobit určitou dezorganizovanost, živelnost a paniku a tím i vážně ohrozit přepravu. Proto musí pořádková služba zabezpečit plynulost přepravy ve stanoveném pořadí nebo při závažné změně situace a podmínek přepravy usměrnit vojska na náhradní přepraviště.

Zvýšenou péči musí velitel a štáb svazku věnovat bojovému zabezpečení přepravy. Protivník se bude snažit narušit nebo dočasně znemožnit přechod řeky našimi vojsky a to zvláště údery letectva, použitím výsadků, napadením chemickými prostředky i činností diverzních skupin, průzkumů apod. Proto musí být na hlavní přechody soustředěna protivzdušná obrana s využitím všech

prostředků, v blízkosti přepravišť je nutné mít jednotky k ničení výsadků, musí být organizováno přímé bojové zajištění přepraviště, obsluha přepravišť i přepravující se vojska musí zvláště pečlivě organizovat chemický a radiační průzkum a být připraveny uskutečňovat přechod v protichemických ochranných prostředcích.

b) Zvláštnosti vlastní organizace přepravy.

Zvláštnosti organizace přepravy vyplývají především ze specifiky úkolu svazku, kdy část sil zadržuje síly protivníka a část se postupně přepravuje. Toto má přímé důsledky na

- počet a druhy přepravišť
- pořadí a posloupnost přepravy
- manévr přepraviště a jejich postupné rušení nebo ničení
- způsob velení vojskům.

Podle uvedených zásad pro dobu zahájení protizteče nebo protiúderu protivníkem můžeme předpokládat, že v době jeho zahájení budou bojové sledy divize přepraveny na získaném předmostí a jejich 1. sledy ovládnou prostor do hloubky 20—25 km. Je to tedy situace 5—6 hod. po zahájení přepravy, kdy zpravidla všechny druhy přepravišť jsou již zrušeny, mimo přepraviště mostových. Z tohoto faktu je také nutné vycházet při stanovení počtu a druhů přepravišť. Přirozenou snahou bude zachovat mostová přepraviště v současném rozsahu, tedy zpravidla 2 mosty na divizi. Přívozová přepraviště zřídít nejméně po 1 na každý pluk, v případě ohrožení neb vyřazení mostů na každý pluk 2 přepraviště. Plavidlová přepraviště ze ženijních obojživelných prostředků zřídít po 1 na každý pluk, zvláště k přepravě spojovacích prostředků a raněných.

Prostorové umístění přepravišť musí respektovat rozmístění vlastních vojsk a pravděpodobný směr protiúderu protivníka. Z hlediska plného a okamžitého využití mostových přepravišť je výhodnější ponechat je na místě. Toto však nebude zpravidla možné bez vystavení nebezpečí jejich leteckého napadení. Přívozová přepraviště zřídít na bocích bojové sestavy, v krytých prostorech mimo směr protiúderu protivníka, brodová a podvodní přepraviště pro tanky v blízkosti předpokládaných prostorů odpoutání se od protivníka.

Posloupnost přepravy bude charakterizována obráceným pořadím. Nejdříve musí být přepraveny týly a divizní zálohy po mostových přepravištích, v dalším potom útvary, které mají za úkol zaujmout obranu na vlastním břehu. Na přívozových přepravištích přepravovat postupně tanky, které nejsou vybaveny pro podvodní přepravu, velitelská stanoviště, protitankové a ženijní zálohy. V poslední fázi, v době přibližování se k řece, po převzetí palebného boje vojsky na vlastním břehu a po odpoutání se od nepřítele přepravit tanky ŘEKA po podvodních přepravištích a obrněné transportéry na plavidlových přepravištích.

Přirozená snaha protivníka narušit přepravu bude vyžadovat široký a nepřetržitý manévr přepravními prostředky, aby byla snížena možnost jejich vyřazení činností protivníka. Musíme předpokládat i manévr mostovými přepravišti splavením částí mostu po vodě. Při intenzivní letecké činnosti a působení dělostřelectva přejít na přívozovou přepravu do jiných prostorů. Při nebezpečí ztráty přepravních prostředků přepraviště zrušit, materiál dopravit po vodě do prostorů neohrožených vojsky protivníka a tam jej naložit na vozidla. Doba zrušení přepravišť je časově závislá na vzdálenosti vojsk protiv-

níka od řeky. Za předpokladu, že protivník dosahuje hodinového tempo postupu 3—4 km, musí být zahájen rozbor mostových přepravišť v době, kdy 1. sledy protivníka jsou od řeky vzdáleny 12—15 km, abychom získali potřebnou dobu 3—4 hod. k rozboru. Po vybavení vojsk soupravou PMS bude možné tyto údaje zkrátit na polovinu vzdálenosti i doby. Přívozová přepraviště je nutné zrušit v době, kdy protivník je 4—6 km od řeky. Za všech okolností musí být zabezpečena zpětná přeprava všech vojsk. Bude-li to situace vyžadovat, musí být přeprava zajištěna až do příchodu vojsk protivníka do bezprostřední blízkosti vodní překážky. V tomto případě je nutné maskovat přepraviště zádymováním.

Tato složitá bojová činnost vyžaduje přizpůsobit i organizaci velení vojskům. Je výhodné vytvořit jedno centrum velení a řízení bojové činnosti vojsk odrážejících protiúder protivníka, druhé centrum velení k řízení zpětné přepravy vojsk a organizaci obrany na vlastním břehu. Tuto dělbu můžeme organizovat mezi PVS a VS svazku.

c) Opatření ke ztížení přepravy protiútočících vojsk protivníka.

Nedílnou součástí těchto opatření je zatarasovat přístupy k vodní překážce a ničit přístupové cesty. Maximální důraz je nutné v tomto směru položit na zatarasení břehů a výhodných přístupů k řece výbušnými a chemickými zatarasy. Zataraseny musí být po ukončení brodové a podvodní přepravy i všechny brody.

Ženíjní jednotky nesmí dopustit, aby vlastní přepravní prostředky i místní plavidla padla do rukou nepřítele a při nedostatku času na jejich manévry z ohroženého prostoru musí je zničit.

Zvláštní pozornost z tohoto hlediska vyžadují stálé mosty, kterých se naše vojska zmocnila. Tyto musí být připraveny k ničení, kategorizovány s určením funkce oprávněné rozhodnout o jejich zničení. Musí být pečlivě sledován postup vojsk protivníka i případný výsadek a při nebezpečí ovládnutí protivníkem musí být zničeny.

Je-li na řece protivodně od prostoru bojové činnosti vodní dílo, je nezbytné zahájit taktickou manipulaci s vodou, aby přeprava vojsk protivníka byla narušena neb dočasně zastavena. Při vhodných podmínkách můžeme rušit přepravu vojsk nepřítele i použitím plovoucích min a otravných látek.

d) Možná armádní opatření ve prospěch svazku.

Řešení této situace bude v plné pozornosti velitele armády zejména proto, že úspěšné zastavení protiúderu již na nepřátelském břehu zásadně ovlivní bojovou činnost značných sil celé armády.

Kromě jaderných úderů prostředky armády budou armádní zálohy zpravidla zasazeny ve prospěch vojsk divize k přehrazení směru hlavního úderu protivníka. Toto můžeme při výhodném zařazení v operační sestavě uskutečnit klasickými prostředky. Pohotovější a účinnější je zásah protitankových řízených střel v součinnosti s manévrem zatarasy při použití vrtulníků.

Povinností štábu armády je zabezpečit svými přepravními prostředky zpětnou přepravu těch armádních záloh, které jsou na nepřátelském břehu. Velitel armády musí mít i dostatečnou zálohu přepravních prostředků a v případě potřeby organizovat přepraviště i ve prospěch vojsk divize. Ženíjní zálohy armády, s využitím mechanizačních prostředků, se zúčastňují budování obranných čar ve prospěch vojsk zaujímajících obranu na vlastním břehu.

Možné řešení ženíjních opatření k zabezpečení zpětného přechodu je uvedeno na *schématu 2 a 3*.

ZVLÁŠTNOSTI ÚKOLŮ ŽENIJNÍCH JEDNOTEK

Specifičnost bojové činnosti a zpětný přechod vodního toku se projeví výrazně i ve zvláštnostech plnění úkolů ženijních jednotek. Při násilném přechodu vodní překážky je činnost ženijních jednotek současně zaměřena na odčistovací práce. Při zabezpečování zpětného přechodu vodní překážky naopak na práce zatarasovací.

Při zabezpečování vlastní přepravy mnohem výrazněji vyniká potřeba pružného a rychlého manévru přepravními prostředky a jejich maskování. Přeprava bude uskutečňována v podmínkách vzdušné nadvlády, což se odrazí ve zvýšení nároků na morální připravenost ženijních jednotek a vysokou organizovanost jejich činnosti.

Podstatně se zvýší nároky na součinnost s vševojskovými veliteli a trvalé sledování vývoje bojové činnosti, aby mohla být uskutečněna včasná opatření ke zrušení nebo zničení přepravišť.

Z á v ě r

Přechod vodní překážky pod tlakem protivníka je oblast bojové činnosti, kterou jsme se zvláště dosud nezabývali. Situace, ve kterých se řešení těchto problémů může vyskytnout, nejsou ojedinělé a jejich výskyt je pravděpodobný v menší či větší míře v každé armádní operaci. Domnívám se proto, že by bylo užitečné tuto problematiku všestranně posoudit a pokusit se stanovit zásady a nejvhodnější metodu plnění tohoto úkolu všemi druhy vojsk.

SCHEMA ŽENIJNÍHO OPATŘENÍ K ODRAŽENÍ PROTIUDERU
A ŽEN. ZABEZPEČENÍ ZPĚTNÉHO PŘECHODU VODNÍ PŘEKÁŽKY SYAZKEM

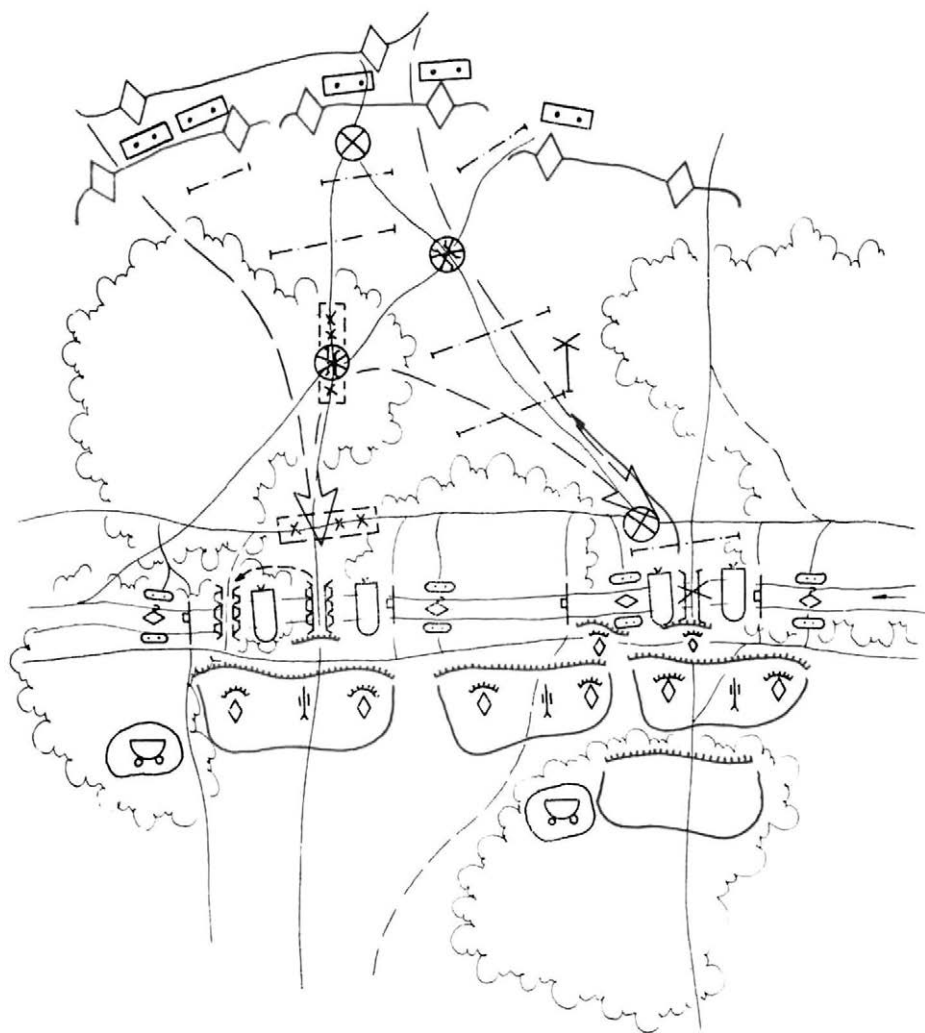

SCHÉMA KONEČNÉ FÁZE ZPĚTNĚHO PŘECHODU VOJSK A ŽENIJNŮCH
OPATŘENÍ KE ZTÍŽENÍ PŘEPRAVY VOJSK PROTIVNÍKA

